

'Veelal weten organisaties van elkaar niet dat ze een ondernemende leeromgeving zijn of hebben.'

Afstuderen bij 's-Hertogenbosch Ondernemend Onderwijs

Door: Fenna Nijssen

Het programmateam van 's-Hertogenbosch Ondernemend Onderwijs heeft mij gevraagd een onderzoek te verrichten naar Ondernemende Leeromgevingen (OLO's) in de stad Den Bosch. Waarom? Omdat in de toekomst steeds meer scholen, bedrijven en (semi)overheden ondernemendheid willen bevorderen en daarvoor zijn ze op zoek naar leeromgevingen waar dit vorm en inhoud kan krijgen. Hebben ze die dan niet zelf? Ja, zeker, deels hebben deze scholen, bedrijven en organisaties al fantastische leeromgevingen die ondernemendheid stimuleren, maar soms ook niet. En veelal weten deze organisaties van elkaar niet dat ze een ondernemende leeromgeving zijn of hebben. Nu is het begrip Ondernemende Leeromgeving nog heel jong. Of nog beter gezegd het programmateam van Ondernemend Onderwijs heeft het ingevoerd. Om hierin meer inzicht te krijgen en ideeën te verzamelen, is het mijn (afstudeer)opdracht een definitie te formuleren voor een OLO, ze in kaart te brengen en te achterhalen wat er nodig is om ze een functionele en duurzame bijdrage te laten leveren aan het bevorderen van ondernemendheid binnen de regio 's-Hertogenbosch.

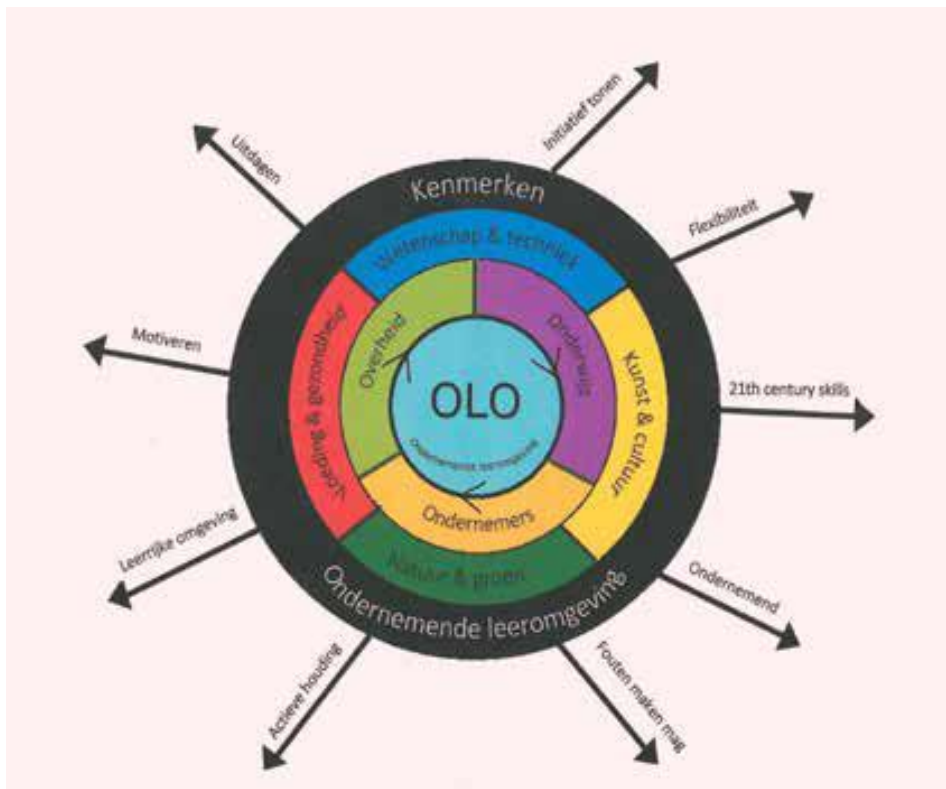
Dit is tevens de hoofdvraag van mijn afstudeeronderzoek.

Om hier antwoord op te kunnen geven heb ik een enquête gehouden en interviews afgenomen met sleutelfiguren in het netwerk dat betrokken is bij 's-Hertogenbosch Ondernemend Onderwijs.

Vooruitlopend op de definitieve resultaten van mijn afstudeeronderzoek, een primeur dus, wil ik alvast een tipje van de sluier oplichten.

Mijn definitie van een OLO luidt:

Een ondernemende leeromgeving is een leerrijke omgeving waarin onder andere 21st century skills de kans krijgen zich te ontwikkelen. Deze bestaan uit: creativiteit, samenwerken, kritisch denken, communiceren, digitale geletterdheid, probleemoplossend vermogen, ict geletterdheid en sociale en culturele vaardigheden. Ook is een OLO een plek waar zowel leerlingen/studenten als leerkrachten/docenten, werknemers als ondernemers fouten mogen maken. Een flexibele, ondernemende en actieve houding en initiatief durven nemen, scoren tevens hoog als basis voor ondernemendheid. Samenwerking tussen de 3 O's versterkt alle leerervaringen en maakt ze levensecht.

Een OLO heeft dus een aantal kenmerken. Op basis van deze kenmerken is het mogelijk OLO's te zoeken, te selecteren, te ordenen, enz. en te voorzien van een soort keurmerk, bijvoorbeeld een sterren logo.

Bij één ster is er sprake van het gebruik maken van de 21th century skills. Vanaf drie sterren staan de OLO's ook open voor extern gebruik en bij vijfsterren voldoet een OLO aan alle criteria. Een vijf sterren logo is voor intern en extern gebruik, er is altijd iemand aanwezig van de ontvangende organisatie en het bedrijf is voor iedereen toegankelijk. Maar het belangrijkste is en blijft dat er heel veel ruimte is voor eigen ondernemendheid van de deelnemers in de breedste zin van het woord.

Enkele mogelijke voorbeelden van OLO's zijn:

Jenaplanschool Antonius Abt: De essenties van een Jenaplan school sluiten aan bij de kenmerken en eigenschappen van een OLO. Jenaplanschool Antonius Abt heeft een actieve rol binnen 's-Hertogenbosch Ondernemend Onderwijs, omdat zij voortdurend bezig zijn met het leren van ondernemende vaardigheden. De kinderen mogen op veel verschillende manieren hun kennis vergaren en krijgen ruimte om fouten te maken. Ook heeft Jenaplanschool Antonius Abt al verschillende projecten uitgevoerd waarbij er samenwerking was met andere scholen, op verschillende niveaus met bedrijven en semi-overheid.

De Muzerije: de locatie van de Muzerije is een ontmoetingsplek waar vele verschillende doelgroepen van alle leeftijden samen komen om kennis te maken met kunst en cultuureducatie. Daarnaast bieden zij verschillende trainingen aan voor zowel het onderwijs als voor bedrijven.

De Waterfabriek (KW1C): De Waterfabriek is een mooi voorbeeld van hoe je je als ondernemende leeromgeving open kunt stellen voor partijen vanuit de Triple Helix. Zij bieden een plek aan voor hun eigen leerlingen om ondernemende competenties te ontwikkelen, maar bieden ook een stageplaats aan voor studenten van een andere opleiding zowel intern als extern. Tevens worden er rondleidingen gegeven aan leerlingen en leerkrachten van basisscholen en bezoeken verschillende landen de Waterfabriek.

Na het schrijven van mijn scriptie ga ik mijn plannen implementeren en ga onder andere meewerken aan het maken van een App waarop alle OLO's van Den Bosch te vinden zijn, inclusief het aantal sterren.

Oproep

Denkt u naar aanleiding van mijn beschrijving een OLO te zijn en wilt u graag opgenomen worden in de nieuw te ontwikkelen app? Meld u dan bij mij: Fenna Nijssen, fennanijsen@hotmail.com. Fenna Nijssen is student Pedagogisch Management in de Kinderopvang (PMK) aan Fontys Hogeschool Kind en Educatie in 's-Hertogenbosch. Fenna is momenteel bezig met haar afstudeeronderzoek bij 's-Hertogenbosch Ondernemend Onderwijs in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch.